

Voorstel Nieuwe aanpak productverbetering

Reactie Transitiecoalitie Voedsel (namens de achterban, met specifieke inbreng van o.a. Louis Bolk Instituut, Foodbasics, Voeding Leeft, TNO expert en Question Mark

Vraag1

Wat vindt u van de voorgestelde aanpak, zoals te lezen in het voorstel van het ministerie en onderliggende conceptrapport van het RIVM ('Op weg naar criteria voor productverbetering')? Is deze aanpak haalbaar en voldoende ambitieus?

Graag vragen we u bij elke vraag te reageren vanuit het belang van uw eigen bedrijf of organisatie en uw reactie zo concreet mogelijk toe te lichten op de onderdelen van de aanpak. En steeds zo expliciet mogelijk aan te geven om welke voedingsmiddelengroep (of subgroep) en voedingsstof(fen) het gaat.

Reactie TcV:

De TcV streeft naar een transitie van het voedselsysteem. Naar een systeem waarin ongezonde voedselpatronen worden vervangen door/omgevormd tot duurzame en gezonde eetpatronen, beschikbaar voor iedereen, ook voor de minder bevoorrechte groepen in de samenleving. Om gezonde en duurzame voedselpatronen te bereiken zijn o.a. gezonde en duurzaam geproduceerde producten, een adequate voedselomgeving en een omslag in het denken naar een 'nieuwe normaal' (duurzaam en gezond de nieuwe norm) van groot belang. Ongezond voedsel is in veel gevallen goedkoper dan gezond voedsel.

Er is 10 jaar geleden - conform de stand van de voedingswetenschap van toen - vooral ingezet op zout, suiker en verzadigd vet. Dat heeft toen geleid tot een AVP (akkoord verbetering productsamenstelling). In het voorliggende voorstel wordt dat nu aangepast. Met introductie van grenswaarden. Waarbij vooral gekeken wordt naar de best producerende fabrikanten als voorbeeld te stellen. Van de slechtst producerende fabrikanten wordt verwacht dat ze met hun hoge waarden verlaging realiseren. In het voorgestelde systeem kan het voorbeeld van koplopers met productverbetering inderdaad een prikkel zijn voor achterblijvers om tot productverbetering te komen.

Maar het gaat hier om een te beperkte aanpak van productverbetering, waarbij het vooral gaat om sterk bewerkte producten (en over het algemeen niet gezonde producten) een beetje minder ongezond te maken waardoor de indruk gewekt wordt dat hiermee echte verbeteringen gerealiseerd worden. Terwijl onvoldoende gebruik gemaakt wordt van de wetenschappelijke inzichten van de afgelopen tien jaar, waarbij steeds duidelijker wordt dat een eetpatronen met zo weinig mogelijk bewerkte producten bestaande uit groenten, fruit, noten, zaden, vis, zuivel, volkoren granen, aangevuld met weinig bewerkte dierlijke producten gezondheidswinst oplevert. Er treden dan ook nauwelijks verbeteringen optreden in de eetpatronen van Nederland.

a. Sterk bewerkt voedsel, vezels en eiwitten.

De consultatie focust zich momenteel alleen op het verlagen van zout, verzadigd vet en suiker. vezels komen in een latere fase aan de orde. Het gaat thans in andere woorden slechts om het verlagen van ongezonde ingrediënten, over het 'minder ongezond' maken van producten. Het ambitieniveau van de TcV is hoger. Wij willen graag een incentive zien voor het werkelijk 'gezonder' maken van producten en meer focus op een eetpatroon bestaande uit zo onbewerkt mogelijke producten met plantaardig eten als de basis. Dit kan bijvoorbeeld door minder of andere bewerking (processing) meer vezels en een verhoging van plantaardige ingrediënten waaronder eiwitten. Zoals Jaap Seidell in de Groene van 20 april 2020 geciteerd wordt: "Momenteel halen we in Nederland zo'n zestig procent van onze dagelijkse energie uit Junkfood en producten die buiten de Schijf van Vijf vallen".

De huidige Coronacrisis laat zien dat mensen met metaboolontregeling zoals obesitas vatbaarder zijn voor het virus. Onderzoek laat zien dat metaboolontregeling mede veroorzaakt wordt door consumptie van energie-dichte en nutriënt-arme overbewerkte voeding en fastfood.

In de wetenschappelijke literatuur en de beroepspraktijk ontstaat een zekere consensus over de slechte invloed van ultra- en high-processed foods.

Zie bv (<https://www.foodnavigator.com/Article/2020/04/22/Coronavirus-and-obesity-Doctors-take-aim-at-food-industry-over-poor-diets>).

<https://food-guide.canada.ca/en/healthy-eating-recommendations/limit-highly-processed-foods/>

<https://www.sciencedaily.com/releases/2019/05/190529221040.htm>

[https://www.cell.com/cell-metabolism/pdf/S1550-4131\(19\)30248-7.pdf](https://www.cell.com/cell-metabolism/pdf/S1550-4131(19)30248-7.pdf) (waar blijkt dat consumptie van ultraprocessed food leidt tot extra intake van calorieën).

Studies brengen ook steeds meer de associatie aan het licht tussen sterk bewerkte voedselconsumptie en chronische ziekten. Louzada et al. (2015) vond een verband tussen ultrabewerkte voedselconsumptie en Body Mass Index (BMI) in Brazilië. Uit Brits onderzoek op basis van nationale consumptie data, bleek dat 56,8% van de calorieën afkomstig was van ultrabewerkt voedsel en dat er een lineair verband bestond tussen de toename van ultrabewerkt voedsel en de niveaus van koolhydraten, vrije suikers en verzadigde vetten, en naarmate deze componenten toenamen, daalden de eiwitten, vezels en kalium (Rauber et al., 2018). Srour et al. (2019) vond een verband tussen ultrabewerkte voedselconsumptie en de risico van type 2 diabetes in een Franse cohortonderzoek.

Bovengenoemd onderzoek maakt duidelijk dat concentratie van koolhydraten of toegevoegde koolhydraten kan leiden tot consumptie van onevenwichtig veel

calorieën. Beperking daarvan in onze dieetpatronen kan zelfs een groter nuttig effect hebben dan meer consumptie van groenten en fruit.

Oftewel: het buiten beschouwing laten van de mate en de wijze van bewerking van voedsel (ultraprocessed food, fastfood, snelle koolhydraten e.d.) bij de discussies over productsamenstelling wekt de indruk dat er substantiële verbeteringen plaatsvinden, terwijl een brede en integrale aanpak nog niet in zicht is.

Naast koolhydraten gaat het om vezels, eiwitten en uiteraard een verscheidenheid aan micro-nutriënten. Er wordt aangegeven dat er in de tweede helft van 2020 ook nog naar vezels gekeken zal worden maar gelet op het belang van vezels voor de gezondheid van producten vinden we het een ommissie dat het nu niet aan de orde is.

Eiwitten en in welke mate die in voedingsproducten verwerkt worden, ontbreken in de nu gepresenteerd voorstellen, alhoewel het regeringsbeleid gericht is op een verschuiving van dierlijke eiwitten naar meer plantaardige eiwitten in de consumptie. Het WCRF (World Cancer Research Fund; <https://www.wcrf.org/dietandcancer/recommendations/limit-red-processed-meat>) heeft meermalen op de gezondheidsrisico's van een hoge consumptie van bewerkt vlees gewezen. Ons huidige eetpatroon laat zien dat we ruim 50% meer vlees eten dan de maximaal aanbevolen hoeveelheid door Het Voedingscentrum.

Bij nieuwe afspraken over productsamenstelling dient derhalve ook aandacht te zijn voor mate van bewerking, vezels en de verhouding dierlijke versus plantaardige eiwitten. En daarin ook de mate van bewerking van deze plantaardige eiwitten, hele bonen vs eiwitextracten in bv. vleesvervangers; de hoeveelheid van totaal eiwit gezien de verschillen in biologische beschikbaarheid van eiwitten (aminozuren) tussen dierlijke vs plantaardige eiwitten.

b. Verzadigd vet

In recente literatuur en onderzoeken is een meer genuanceerde benadering t.a.v. verzadigd vet te beluisteren.

We verzoeken het ministerie om over verzadigd vet en sterk bewerkt voedsel een advies aan te vragen aan de Gezondheidsraad, gelet op de ontwikkelingen in de voedingswetenschap en de onzekerheden die daarover bestaan. Het huidige AVP is 10 jaar geleden- conform de stand van de voedingswetenschap van toen - vooral gericht op de ingrediënten zout, verzadigd vet en suiker. Terwijl de voedingswetenschap nu een verschuiving laat zien naar producten en naar eetpatronen in zijn totaliteit.

c. Integrale aanpak van gezondheid en duurzaamheid.

In eerdere beleidsstukken heeft het kabinet gepleit voor integrale aanpak van duurzaamheid en gezondheid. In de voorstellen ontbreekt elke link naar duurzaamheid.

Vanuit duurzaamheidsoogpunt is er, naast gezondheidsvoordelen, een extra reden om juist minder bewerkte producten toe te staan. Tevens om minder bewerkte eiwitten van zowel dierlijk als plantaardige oorsprong toe te staan.

d. Monitoring

Er staat in het rapport dat er een monitoring proces komt. TcV vindt regelmatig monitoring (jaarlijks) op voortgang belangrijk. Hier zou de Superlijst, een initiatief van QuestionMark en TcV en rol kunnen spelen. QuestionMark liet zien in een rapport dat vorig jaar gepubliceerd werd dat veel AVP resultaten nog niet gehaald waren.

Vraag2

Criteria:

- Wat vindt u van de gestandaardiseerde methodiek voor de indeling van voedingsmiddelengroepen en de grenswaarden?
- En zijn er aspecten die u niet terugziet in de indeling van de voedingsmiddelengroepen en grenswaarden?

TcV: Bewerking van grondstoffen leidt tot verdunnen van de voedingswaarde. Bewerking van grondstoffen leidt daarmee ook tot afname van verzadigend vermogen van voeding (eiwit en vezel gehalte daalt namelijk).

Vraag3

Prikkels:

De overheid zal de in haar voorstel vier genoemde prikkels (waaronder naming) verder uitwerken.

- Wat vindt u daarvan?
- Welke andere prikkels zouden volgens u eveneens effectief kunnen zijn?
- En welke randvoorwaarden zijn er eventueel nodig?

Reactie TcV

Algemeen

Ter voorbereiding van de Europese "From farm to fork strategy" is een wetenschappelijk breed gedragen rapport uitgebracht over het stimuleren van gezonde consumptie <https://www.sapea.info/wp-content/uploads/sustainable-food-system-report.pdf>

In dit rapport wordt de noodzaak van belastingen en extra regelgeving (naast andere instrumenten) essentieel geacht om tot verbetering van eetpatronen te komen. De nu voorgestelde benadering is volgens de leden van de TCV te vrijblijvend en brengt het risico met zich mee dat aanpassingen van eetpatronen erg traag verlopen. Ook in een van de rapporten over de Heroverweging over het voedselbeleid wordt aandacht besteed aan de introductie van een suikertax en een vleestax.

Een effectieve aanpak van gezonde eetpatronen is alleen te realiseren met een brede inzet van instrumenten, zoals in het bovengenoemde Europese onderzoek is aangegeven. Met de huidige aanpak is gebleken dat Convenanten zonder verdere institutionalisering een te vrijblijvend middel is. 'De bodem omhoog', zou gestimuleerd moeten worden met voordelen voor koplopers en nadelen voor achterblijvers. Daarbij horen scherpere doelstellingen, concrete tijdstermijnen en sancties als niet aan minimale normen wordt voldaan.

De Transitiecoalitie vindt dat gezond voedsel goedkoper moet worden en ongezond voedsel duurder. Met aandacht voor de principes van “True pricing / True costs”. Een zeer effectieve prikkel aan de productie- en consumptiezijde is True Pricing. Door de externe kosten te internaliseren in prijzen in de gehele keten, zullen producten met gezondheidswinst en milieuwinst in prijs afnemen en de producten met een hoge milieuvoetafdruk en ongezondheid-druk in prijs toenemen.

In het rapport wordt naming (reductiestappen en koplopers noemen, per voedingsmiddelengroep de gehalten benoemen van de 10 meest verkochte producten) genoemd. Stichting QuestionMark (www.thequestionmark.org) laat zien dat het publiceren van rankings, met de beste en de slechtste producten tot productverbetering leidt met name bij achterblijvers.

<https://www.thequestionmark.org/qm-wijzer/krokante-muesliwijzer-1-jaar-later>. Naast de 10 meest verkochte producten vindt TcV dat de top 10 en slechtste 10 producten per producten groep regelmatig gepubliceerd moeten worden.

Ervaring van het huidige AVP en internationale voorbeelden zoals de Engelse Responsibility deal laat zien dat naast prikkels, sancties en controle en toezicht nodig zijn anders worden verwachten resultaten niet behaald.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26433565>

TcV vindt dat naast prikkels ook toezicht en sancties gebruikt zou moeten worden om niet alleen maar de bovengrens om hoog te brengen maar ook de achterblijvers.

Vraag4

Doelen:

- Wat vindt u van de gestelde doelen?
- Zijn de genoemde doelen haalbaar?
- Zijn de doelen voldoende ambitieus?

Reactie TcV

De TcV vindt het aanpak niet voldoende ambitieus. Specifieke doelen komen in een apart rapport maar er staat dat de slechtste 25% van producten na 10-jaar 10%. Wordt. De TcV vindt dat de slechtste 25% na 10-jaar niet meer zou moeten bestaan en dat er een significante verbetering voor alle andere producten moeten komen.